

BIBLIOGRAFIA ARQUEOLÒGICA DE L'ALT CAMP, IV

M. Ester Fabra Salvat

Paraules clau: bibliografia, arqueologia, Alt Camp.

Resum: El treball és el quart lliurament de l'estudi iniciat a *Quaderns de Vilaniu*, 29 amb la recerca i comentari de les publicacions que esmenten o estudien jaciments o materials arqueològics ubicats a l'Alt Camp o relacionats amb l'Alt Camp. La recopilació vol ser una eina didàctica i de consulta fàcil amb àmplia informació sobre la localització de cada una de les entrades esmentades. Aquesta quarta tramesa forma part d'un estudi més extens que seguirem publicant.

Abstract: The work is the fourth delivery of a study initiated in QdeV, 29 with the research and commetary of the publications which mention or study the sites or archaeological material from or related to the Alt Camp. This compilation aims to be a didactic tool easy to use and with wide information about the location of the entries mentioned. This work is part of a more lengthy study we will continue to publish.

La bibliografia que avui es presenta és la quarta part de la ja publicada amb el títol “Bibliografia arqueològica de l’Alt Camp, I” apareguda a *Quaderns de Vilaniu. Miscel·lània de l’Alt Camp*, núm. 29 (maig de 1996); “Bibliografia arqueològica de l’Alt Camp, II” apareguda a *Quaderns de Vilaniu. Miscel·lània de l’Alt Camp*, núm. 33 (maig de 1998), i “Bibliografia arqueològica de l’Alt Camp, III” apareguda a *Quaderns de Vilaniu. Miscel·lània de l’Alt Camp*, núm. 38 (novembre de 2000).

Partint de les premisses ja enunciades en aquell primer treball, oferim ara cinquanta noves ressenyes a l’entorn del patrimoni arqueològic de la nostra comarca.

Recordem les divisions establertes en aquell primer article que ens faciliten la localització de cada entrada.

- A. Aspectes globals de la comarca
- B. Etapes cronològiques
 - B.1. Paleolític
 - B.2. Neolític
 - B.3. Edat dels metalls
 - B.4. Iberisme
 - B.5. Món romà
 - B.6. Època medieval
 - B.7. Edat moderna
 - B.8. Arqueologia industrial
- C. Altres

Llista de biblioteques on es poden localitzar els documents

BPV: Biblioteca Popular de Valls

BIEV: Biblioteca de l’Institut d’Estudis Vallencs

BURV.FLL: Biblioteca de la Universitat Rovira i Virgili. Facultat de Lletres

HCT: Hemeroteca Caixa Tarragona

BHMT: Biblioteca Hemeroteca Municipal de Tarragona

B.1. Paleolític

151. “El jaciment arqueològic de Pica-moixons”, a la revista *Cultura*, núm. 482, Valls, febrer de 1989, 50 pàg.

Loc. pàg.: 44

Loc. document: BPV

Textualment: “El director del projecte d’excavació del jaciment arqueològic de Picamoixons ha demanat a l’Ajuntament

una subvenció que es destinaria a aquests treballs. L’Ajuntament, és clar, en confeccionar els seus pressupostos, no sabia que es produiria el fet del jaciment arqueològic, i no hi va destinar cap partida. S’ha tret del damunt la papereta traslladant l’escrit al Museu de Valls. Si s’ha gués tractat, potser, del forn ibèric de Fontscaldes, que ja fa anys que es coneix, la cosa segurament hauria estat diferent.”

152. "El jaciment prehistòric de Picamoixons", a la revista *Cultura*. núm. 486, Valls, juny 1989. 50 pàg.

Loc. pàg.: 41

Loc. document: BPV

Notícia de la presentació de la memòria de l'excavació del jaciment. Es menciona una primera datació a l'espera dels resultats del carboni 14 i es reclama una adequada protecció del jaciment.

153. "Les excavacions de Picamoixons", a la revista *Cultura*, núm. 484, Valls, abril 1989, 50 pàg.

Loc. pàg.: 43

Loc. document: BPV

Textualment: "Els professors del Departament d'Història Antiga de la Facultat de Tarragona, el dia 15 de març es reuniren a l'Ajuntament amb Bonaventura Camps, regidor de Cultura, i Jordi París, conservador del Museu de Valls. Al final, el professor Eudald Carbonell manifestava que sembla que s'havia aconseguit un petit ajut del Museu de Valls per prosseguir modestament les excavacions que es fan al jaciment prehistòric de Picamoixons."

154. "Un jaciment arqueològic a Picamoixons", a la revista *Cultura*. núm. 481, Valls, gener de 1989. 46 pàg.

Loc. pàg.: 43

Loc. document: BPV

Textualment: "Fa deu anys que un tarragoní, Josep M. Navarro, va descobrir per casualitat en una cova del terme municipal, indicis d'un jaciment arqueològic, que ara ha confirmat un professor de la Universitat de Tarragona, Eudald Carbonell. La cova està situada a Picamoixons per la banda del riu Francolí.

S'ha afirmat, en títols grossos a la premsa, que el jaciment té vint mil anys."

Aclariments a la notícia publicada: El nom del descobridor del jaciment és Josep M. Gabarró, i el jaciment no és cap cova sinó que el descrivim com un taller de superfície, tal i com els va descriure l'arqueòleg Salvador Vilaseca.

155. CASALÉ, G.: "El trazado del TAV destruirá un yacimiento prehistórico", a *Diari de Tarragona*. núm. 4701, Tarragona, 13 de juny de 2000, 56 pàg.

Loc. pàg.: 22 amb fotografia

Loc. document: HCT

Notícia sobre el traçat de la línia del tren d'alta velocitat entre Montblanc i la Riba. Segons aquest projecte queda afectat el jaciment arqueològic de la Cansaladeta en el terme municipal de la Riba, amb una antiguitat de 200.000 anys. L'article incideix en la memòria d'excavacions realitzada pels arqueòlegs Josep M. Vergès i Andreu Ollé, de la Universitat Rovira i Virgili.

B.4. Iberisme

156. [Sense títol], a la revista *Cultura*, núm. 421, Valls, juliol-agost 1983. 62 pàg.

Loc. pàg.: 52-53 amb fotografia

Loc. document: BPV

Notícies de les excavacions que es porten a terme al camp d'esports del Vilar.

157. [Sense títol], a la revista *Cultura*, núm. 419, Valls, maig 1983. 54 pàg.

Loc. pàg.: 49

Loc. document: BPV

Notícies dels treballs previs que la secció d'Arqueologia de l'IEV realitza a

l'estadi del Vilar per tal d'elaborar un informe davant del Servei d'Arqueologia de la Generalitat. De les descobertes realitzades fins al moment es destaca el següent: "[...] han estat descobertes restes d'estructures d'habitacions, sitges tallades en el terreny natural i diversos fragments de ceràmica negra, considerats importants."

158. [Sense títol], a la revista *Cultura*, núm. 416, Valls, febrer 1983. 50 pàg. i làmines.

Loc. pàg.: 45

Loc. document: BPV

Textualment: "L'Institut d'Estudis Valencs ha demanat a l'Ajuntament que quan es realitzin les obres anunciades a l'Estadi del Vilar i es procedeixi al drenatge del camp de futbol, s'autoritzi la presència de les persones que componen la Secció d'Arqueologia de l'IEV, a l'objecte d'observar si surten algunes restes que pertanyin a l'antic poblat ibèric, i, per tant, recuperar-les per a la ciutat. No caldria dir que en el sector comprès entre l'esmentat Estadi del Vilar i el passeig de l'Estació és on més restes s'han trobat del poblat ibèric, restes que han fet cap a col·leccions particulars i a museus de fora vila. A veure si aquesta vegada en té l'exclusiva Valls!"

159. ADSERIAS, M.; BURÉS, L.; MIRÓ, M.T.; RAMON, E.: "L'assentament preromà de Tarragona" a *Revista d'Arqueologia de Ponent*, núm. 3, 1993.

Loc. pàg.: 177-227

Loc. document: BURV.FLL

Dintre de les conclusions del treball, i en l'apartat "Territori", les autores fan

un repàs als diferents jaciments ibèrics situats tant al Tarragonès com a les comarques veïnes. Pel que fa a l'Alt Camp, s'incideix en tres jaciments: el Vilar (Valls), els Garràfols (Vallmoll) i el Degotall. Així mateix, malgrat situar-se fora de la comarca, s'anomena el poblat del Pla de Santa Bàrbara (Montblanc), a causa de les evidents similituds que s'aprecien entre aquest poblat i el Vilar i Garràfols.

160. BURGUETE, S.: "Gràcies, Consell Comarcal (I)", a *El Pati*, núm. 912, Valls, 15 de març de 2000, 28 pàg.

Loc. pàg.: 13 amb fotografia

Loc. document: HCT

S'informa del cartell d'informació que el Consell Comarcal ha situat al costat del forn de Fontscaldes. Així mateix, s'aprofita per fer un breu repàs a l'esdevenidor històric d'aquesta troballa arqueològica.

161. BURGUETE, S.: "Gràcies, Alt Camp (II i última)", a *El Pati*, núm. 913, Valls, 16 de març de 2000. 32 pàg.

Loc. pàg.: 17 amb fotografia

Loc. document: HCT

Seguint el fil de l'article anterior, s'informa de l'estat actual del forn de Fontscaldes, del seu precari estat de conservació i de la necessitat d'un projecte museogràfic que el condicioni i el faci accessible al coneixement del gran públic.

162. CASALÉ, G.: "Localitzen els fonaments d'una part del poblat iber del Vilar de Valls", a *Diari de Tarragona*, núm. 4661, Tarragona, 4 de maig de 2000. 64 pàg.

Loc. pàg.: 23

Loc. document: HCT

Es dona la notícia de les troballes arqueològiques situades dins l'àmbit de protecció del jaciment del Vilar: la cronologia d'aquestes restes, les opinions de responsables del consistori vallenc sobre el que es podria fer per preservar-les i la visió històrica del jaciment a la llum de les descobertes.

L'article s'ha de concebre com un primer contacte amb aquests descobriments i, per tant, algunes interpretacions que es fan sobre la naturalesa d'aquestes troballes s'han d'interpretar com una de diferents hipòtesis que els arqueòlegs responsables de l'excavació van plantejar.

163. "Comencen les prospeccions arqueològiques al Vilar", a *El Pati*, núm. 955, Valls, 28 d'abril de 2000, 68 pàg.

Loc. pàg.: 31 amb fotografia

Loc. document: BPV

Breu notícia on s'informa de l'inici de prospeccions arqueològiques a la zona de l'àmbit del jaciment del Vilar abans d'iniciar-se la construcció de 200 habitatges.

164. F.G.: "Valls excavarà el poblat ibèric del Vilar", a *El Periódico*, núm. 7596, dilluns 24 d'abril de 2000, 36 pàg.

Loc. pàg.: 19

Loc. document: HCT

Textualment: "Valls. Les prospeccions arqueològiques a la zona de Valls compresa entre els carrers de Pare Palau i Vilar, on està prevista la construcció de 200 pisos, començaran demà. En aquest lloc hi ha part de l'antic poblat ibèric del Vilar, un jaciment datat entre els segles II abans de Crist i el segle IV,

del qual es coneix una extensió de 200.000 metres quadrats."

La notícia conté una imprecisió. Quan es data el Vilar, l'autor hauria d'haver dit que la seva cronologia és del segle IV aC al segle II aC.

165. FABRA SALVAT, M.E.; ADSERIAS, M. i RAMON, E.: *Les arrels de Valls. Dels ibers als romans*, Institut d'Estudis Vallencs, Valls, 2003. 37 pàg.

Loc. document: BIEV

Presentació dels jaciments del poblat ibèric del Vilar, els tallers de ceràmica ibèrica de Fontscaldes i la vil·la romana del Vilar. Descripció i estudi de peces significatives dels tres jaciments les quals formen part del fons arqueològic que guarda el Museu de Valls.

Vista d'una de les rases obertes a les prospeccions del Vilar. Foto: Ester Fabra.

166. FERNÁNDEZ, X.: “Presentan el proyecto de protección del horno ibérico de Fontscaldes”, a *Diari de Tarragona*, núm. 2185, Tarragona, 9 de juny de 1993. 56 pàg.

Loc. pàg.: 22

Loc. document: HCT

Informació sobre la presentació oficial del projecte de construcció d'un nou cobert per preservar les restes del forn de Fontscaldes i breu ressenya històrica d'aquest.

167. G.C.F.: “Més de 120 nous habitatges a l'àrea del Vilar de Valls”, a *Diari de Tarragona*, núm. 4653, dimecres 26 d'abril de 2000, 56 pàg.

Loc. pàg.: 23 amb fotografia

Loc. document: HCT

Breu notícia de l'inici d'excavacions arqueològiques a la zona del Vilar. L'article se centra en la promoció dels habitatges plurifamiliars que es construiran a la zona. Descriu el projecte urbanístic i els terminis previstos de construcció.

168. GONZÁLEZ, D.: “La Generalitat aposta per la conservació de les restes del poblat iber del Vilar de Valls”, al setmanari *El Vallenc*, núm. 619, Valls, 5 de maig de 2000, 80 pàg.

Loc. pàg.: portada i pàg. 15 amb fotografies

Loc. document: BPV

Notícia de les troballes arqueològiques aparegudes durant les prospeccions que l'empresa Codex va realitzar a l'àmbit de protecció del jaciment del Vilar per encàrrec de la promotora d'habitatges BBKU.

També aquest article s'ha de concebre com un primer contacte amb aquests descobriments i, per tant, la interpretació que es fa sobre la naturalesa d'aquestes troballes s'ha d'interpretar com una de les diferents hipòtesis que els arqueòlegs responsables de l'excavació van plantejar.

169. P.R.: “Hotels, cinemes i 263 places d'aparcaments a el Vilar de Valls”, a *El Punt*, núm. 7015, Valls, 9 de juny de 2000, 56 pàg.

Loc. pàg.: 12

Loc. document: BPV

Breu notícia de la modificació presentada al projecte urbanístic de la zona del Vilar. Pel que fa a les restes arqueològiques aparegudes, la nota tan sols diu que aquest nou plantejament “suposarà la preservació de les restes a la nova plaça dels ibers”.

170. PARÍS, C.: “Una promotora projecta la construcció de 200 pisos a la zona del Vilar”, a *El Pati*, núm. 838, 31 de desembre de 1999. 59 pàg.

Loc. pàg.: portada i pàg. 10

Loc. document: BPV

Notícia del projecte urbanístic per a la zona del Vilar presentat per una promotora i que afecta a l'àmbit de protecció del jaciment del Vilar, malgrat que l'article en cap moment fa referència a la problemàtica arqueològica que envolta a aquests terrenys.

171. PONS HERRERO, Anna: “Reconstruint la història quotidiana”, a la revista *Cultura*, núm. 566, Valls, novembre de 1996, 46 pàg.

Loc. pàg.: 38-39 amb fotografies

Loc. document: BPV

Aprofitant un article descriptiu del treball quotidià al taller d'arqueologia de l'IEV, es presenta una sèrie de fotografies dels materials inèdits apareguts al nou tester de ceràmica ibèrica trobat a Fontscaldes.

172. RAMON SARIÑENA, Ester: "Les ceràmiques de vernís negre del poblat ibèric del Pla de Santa Bàrbara (Montblanc)", a *Aplec de Treballs*, 10, Centre d'Estudis de la Conca de Barberà, Montblanc, 1992, 327 pàg.

Loc. pàg.: 117-141 amb dibuixos i fotografies

Loc. document: BIEV

L'autora de l'article realitza paral·lelismes tipològics entre les produccions de ceràmiques de pigment negre aparegudes al jaciment del Pla de Santa Bàrbara i altres jaciments. Pel que fa als de l'Alt Camp, menciona els jaciments del Vilar (Valls), Garràfols (Vallmoll) i el Degotall (Alcover).

Així mateix, estableix, dins l'apartat de conclusions, unes similituds i contactes entre els jaciments ibèrics situats al llarg del curs del riu Francolí: Garràfols, Vilar o Pla de Santa Bàrbara amb jaciments coneguts de les Garrigues i l'Urgell.

173. RIBÉ, P.: "Llum verda per a la promoció de pisos a l'esplanada del Vilar de Valls", a *El Punt*, núm. 7068, any XXII, 1 d'agost de 2000. 48 pàg.

Loc. pàg.: 11

Loc. document: BPV

S'informa de l'acord pres pel ple de l'ajuntament sobre la modificació del

projecte d'ordenació urbana promogut per la promotora BBKU a la llum de les troballes arqueològiques descobertes dins l'àmbit de protecció del jaciment del Vilar. La notícia detalla el nou projecte i les expectatives que té fixades la promotora.

174. RIBÉ, P.: "Dimarts començaran a fer prospeccions arqueològiques a l'esplanada del Vilar", a *El Pati*, núm. 947, Valls, 19 d'abril de 2000, 28 pàg.

Loc. pàg.: 4

Loc. document: BPV

Notícia de les prospeccions arqueològiques projectades a la zona de l'àmbit de protecció del jaciment del Vilar. Es fa un breu resum històric del jaciment i del pla de treball que pensa portar a terme l'empresa arqueològica encarregada dels treballs.

B.5. Món romà

175 C.A.: "El multicinema del Vilar s'inaugurarà el juny del 2002 i l'operadora estudia fer-hi 5 sales", a *El Pati*, núm. 1330, Valls, 11 de maig de 2001. 112 pàg.

Loc. pàg.: portada i pàg. 4

Loc. document: BPV

Informació sobre el projecte urbanístic "Eixample El Vilar" amb una breu menció a les restes arqueològiques situades a l'anomenada *plaça dels Ibers*.

176. CASALÉ, G.: "La construcció de 200 habitatges al Vilar de Valls s'iniciarà abans d'un mes", a *Diari de Tarragona*, núm. 5048, Tarragona, 29 de maig de 2001. 56 pàg.

Loc. pàg.: 23

Loc. document: HCT

La notícia se centra en el projecte d'urbanització amb edificacions i zones verdes a l'illa compresa pels carrers Vilar, Prat de la Riba i Francesc Macià.

Molt abreujadament s'anomenen les prospeccions arqueològiques que es portaven a terme en aquells moments i les troballes aparegudes al solar, les quals erròniament s'afilien a la cultura ibèrica quan realment pertanyen a una vil·la romana.

177. "El columbari de Vila-rodona", a la revista *Cultura*, núm. 557, Valls, gener de 1996, 44 pàg.

Loc. pàg.: contraportada amb fotografia

Loc. document: BPV

Fitxa núm. 19 de la col·lecció "L'Alt Camp: un entorn", amb una resumida presentació d'aquest monument funerari romà i indicacions pràctiques de la seva localització.

178. "Descubiertos restos romanos en El Vilar", a *La Vanguardia*, núm. 42912, Tarragona, 26 d'abril de 2001, 95 pàg.

Loc. pàg.: 5

Loc. document: HCT

Informació sobre la troballa dels abocadors de ceràmica romana de les darreries del segle II i inicis del segle I aC, corresponents a la vil·la romana del Vilar.

179. FERRER, J.: "Apareixen les restes d'uns banys romans privats a la zona del Vilar de Valls", al setmanari *El Pati*, núm. 1477, Valls, 5 d'octubre de 2001, 56 pàg.

Treballs de descoberta dels banys romans. Foto: Ester Fabra.

Loc. pàg.: 5

Loc. document: BPV

Informació sobre la descoberta d'uns banys privats romans a la vil·la romana del Vilar. Descripció de la seva estructura model, i ús. S'esmenten els resultats finals de la campanya d'excavació endegada i, finalment, de la visita realitzada pels polítics locals sobre el terreny.

180. FERRER, J.: "Voluntaris i arqueòlegs netegen les restes d'una factoria de ceràmica romana", al setmanari *El Pati*, núm. 1456, Valls, 14 de setembre de 2001. 56 pàg.

Loc. pàg.: 12

Loc. document: BPV

Notícia dels treballs de descoberta de les estructures que componien la vil·la romana del Vilar.

181. PLANA, J.: "Troben un abocador de ceràmiques preromanes a Valls", a *El Punt* (edició Tarragona), núm. 1673, Valls, 25 d'abril de 2001, 56 pàg.

Loc. pàg.: 19

Loc. document: BHMT

Informació sobre la descoberta d'abocadors de ceràmica romana a la zona Eixample el Vilar. El títol de l'article i part de les informacions que vessa l'article semblen enllaçar les descobertes amb el poblat ibèric del Vilar, malgrat que el mateix periodista ens diu que la ceràmica apareguda és posterior al poblat i que correspondria a una important explotació industrial d'elaboració d'àmfores per emmagatzemar-hi vi i oli, i altres peces petites.

182. PLANA, J.: "Noves descobertes prop del poblat del Vilar", al setmanari *El Pati*, núm. 1314, Valls, 25 d'abril de 2001. 56 pàg.

Loc. pàg.: portada i pàg. 3 amb fotografia

Loc. Document: BPV

Notícia de la trobada de dos abocadors de ceràmica romana situats prop del poblat ibèric del Vilar. Un dels abocadors s'ha trobat farcit d'àmfores, mentre l'altre és de peces més petites.

183. "Reprenen les excavacions arqueològiques davant del camp de futbol del Vilar", al *Diari de Tarragona*, núm. 5144, Tarragona, 2 de setembre de 2001. 64 pàg.

Loc. pàg.: 21

Loc. document: HCT

Breu informació sobre l'inici d'excavacions als terrenys davant del camp de futbol del Vilar que van donar com a resultat la descoberta de la vil·la romana del Vilar.

184. ROCA, N.: "Les excavacions descobreixen la totalitat de la vil·la romana de Valls", a *Diari de Tarragona*, núm. 5502, Valls, 30 d'agost de 2001. 56 pàg.

Loc. pàg.: 18 amb fotografia

Loc. Document: HCT

Notícia de la finalització de la campanya arqueològica portada a terme a la vil·la romana del Vilar. Es fa balanç de les troballes i de les diferents fases d'ocupació que s'han trobat.

185. ROCA, N.: "Arqueòlegs estudien les restes d'un poblat romà al

Vilar”, a *Diari de Tarragona*, núm. 5169, Tarragona, 27 de setembre de 2001. 64 pàg.

Loc. pàg.: 27

Loc. Document: HCT

Notícia de les excavacions a la vil·la romana del Vilar que en cap cas s'ha de considerar un poblat. Així mateix, s'avança una primera cronologia per a les restes trobades.

186. ROVIRA I GÓMEZ, Salvador-J.: “Els orígens de la carretera de Tarragona-Lleida (1804-1820)”, a la revista *Cultura*, núm. 460, Valls, febrer 1987. pàg. 20-25.

Loc. pàg.: 24

Loc. document: BPV

L'autor, en el peu d'una fotografia, diu literalment: “Pont del camí antic que menava a Tarragona, el qual es diu si és de construcció romana.” (Vegeu també el núm. 165)

B.6. Època medieval

187. CASALÉ, G.: “Valls tindrà una nova plaça amb patrimoni medieval”, a *Diari de Tarragona*, núm. 4946, Tarragona, 14 de febrer de 2001. 64 pàg.

Loc. pàg.: 27 amb fotografia

Loc. document: HCT

Es dona compte de la conservació dels arcs medievals apareguts a l'edifici de Ca Magrané datats el segle XVI i procedents de l'antic celler del Paborde.

188. “El castell de Vallmoll”, a la revista *Cultura*, núm. 559, Valls, març de 1996. 44 pàg.

Loc. pàg.: contraportada amb fotografia

Loc. document: BPV

Fitxa núm. 21 de la col·lecció “L'Alt Camp: un entorn” amb una resumida presentació d'aquest monument i indicacions pràctiques sobre la seva localització.

189. GONZÁLEZ, D.: “L'Ajuntament de Valls no respecta el patrimoni arquitectònic de la ciutat”, a *El Vallenc*, núm. 655, Valls, 12 de gener de 2001. 88 pàg.

Loc. pàg.: portada i pàg. 83

Loc. document: BPV

Informació de les obres d'enderroc de l'immoble de Ca Magrané en el qual s'havien trobat una portalada romànica i part de l'antic celler del Paborde.

Les obres d'enderroc es van portar amb tanta poca cura i poc respecte a aquestes restes arquitectòniques, que la maquinària va fer caure els carreus numerats de la portalada romànica i va fer unes destrosses irreversibles.

Així mateix, es van descarnar tant els arcs gòtics del celler del Paborde que els seus carreus corrien el mateix risc de caure que la portalada, ja que no es van apuntalar en cap moment.

190. JORDI: “Notícies al vol: restes arqueològiques”, a la revista *Cultura*, núm. 566, Valls, novembre 1996. 46 pàg.

Loc. pàg.: 38-39

Loc. document: BPV

Notícia de la troballa de les restes de l'antic portal del Carme de la muralla de Valls.

191. “El Pont del Diable de Figuerola”, a la revista *Cultura*, núm. 561, Valls, maig de 1996. 44 pàg.

Loc. pàg.: 17-26, 28-29 amb fotografies

Loc. pàg.: contraportada amb fotografia

Loc. document: BPV

Fitxa núm. 23 de la col·lecció "L'Alt Camp: un entorn" amb una resumida presentació d'aquests monument i indicacions pràctiques sobre la seva localització.

192. [Sense títol], a la revista *Cultura*, núm. 418, Valls, abril 1983, 46 pàg.

Loc. pàg.: 33 amb dibuix i fotografia

Loc. document: BPV

La publicació d'una fotografia i un dibuix d'Anicet Baldrich i de Veciana de la torre de la Mixarda permet fer una breu ressenya sobre l'origen d'aquest edifici i el seu dimensionat.

193. SECALL I GUÉLL, Gabriel: "Els sarraïns de Valls", a la revista *Cultura*, núm. 386, Valls, octubre-novembre-desembre de 1979, 74 pàg.

Loc. pàg.: 30-35 amb fotografies

Loc. document: BPV

L'autor dedica un capítol al fossar dels sarraïns de Valls. Són breus anotacions que el situen al camí de Montblanc. La delimitació és un xic imprecisa i es basa en afrontacions d'antics noms de partides que haurien de ser clarament localitzades mitjançant estudis més aprofundits.

194. "Troballa arqueològica", a la revista *Cultura*, núm. 434, Valls, octubre 1984, 46 pàg.

Imatge de la Torratxa encara habitada. Foto: Esteve Fabra.

Loc. pàg.: 40 amb fotografies

Loc. document: BPV

Notícia de la troballa d'una làpida funerària a l'exconvent del Carme. Dedicada a Joana de Sant Martí, està datada el segle XIV.

195. "Una casa en ruïnes de Valls escondia un gran saló medieval", a *La Vanguardia*, núm. 42841, Tarragona, 13 de febrer de 2001. 88 pàg.

Loc. pàg.: 3

Loc. document: HCT

Informació de l'aparició de tres grans arcs gòtics corresponents al celler del Paborde al solar de la casa anomenada Ca Magrané. Així mateix, es plantegen solucions per a la seva conservació.

196. VENTURA I SOLÉ, J.: "Valls enderroca el seu patrimoni històric", a la revista *Cultura*, núm. 481, Valls, gener 1989, 46 pàg. (pàg. 21-24)

Loc. pàg.: 22

Loc. document: BPV

Partint del fet que era recent l'enderroc de l'edifici de la Torratxa, l'autor fa un recorregut sobre aquest edifici des de diferents punts de vista: antiguitat, emplaçament estratègic, ús i importància geogràfica. La hipòtesi sobre l'existència del castell del Vilar planeja en tot l'estudi.

C. Altres

197. CASALÉ, G.: "Restes medievals, en perill", a *Diari de Tarragona*, núm. 4823, 13 d'octubre de 2000, 64 pàg. 244 pàg.

Loc. pàg.: 25 amb fotografies

Loc. document: HCT

L'article incideix en la possible existència de les restes de l'ermita i hospital de Sta. Magdalena a l'immoble i solar conegut com a Hort de les Ànimes, el qual ha de ser enderrocat per bastir-hi un nou edifici d'habitatges. Malgrat que en cap moment es pot demostrar que l'edifici en qüestió es tracta, efectivament, d'aquest monument històric, el titular de l'article sembla indicar el contrari.

Posteriorment treballs de seguiment arqueològic de les obres d'enrunament i del moviment de terres van resultar totalment estèrils.

L'autora aprofita també l'avinentsa per comentar els treballs d'estudi històric i arquitectònic que s'estan realitzant a l'edifici conegut com Ca Magrané i les solucions de conservació dels arcs medievals apareguts que es plantegen des del consistori.

198. CASALÉ, G.: "Es confirma l'existència d'un hospital medieval vallenc on ara es faran pisos", a *Diari de Tarragona*, núm. 4824, 14 d'octubre de 2000, 64 pàg.

Loc. pàg.: 32 amb fotografia

Loc. document: HCT

L'autora afirma que, veritablement, l'immoble conegut com Hort de les Ànimes es tracta de les dependències de l'ermita i hospital de Santa Magdalena i denuncia l'enderroc de l'edifici. Sosté aquestes afirmacions amb documentació històrica que situa aquest edifici històric en aquella zona. Hi descriu les estances i l'hort on diu que s'hi enterrava i on encara avui s'hi han trobat nombrosos ossos. Finalment, i paradoxalment, finalitza l'article dient que el seguiment de

l'enderroc i els moviments de terra que realitza el Museu de Valls no pot confirmar res del que ha dit en tot l'article.

Sobre aquests dos articles s'haurien de fer una sèrie de matisacions.

1. A petició de la direcció del Museu de Valls, la Comissió d'Arqueologia va realitzar una visita d'inspecció a l'edifici i els terrenys coneguts com l'Hort de les Ànimes. La creença popular que aquell lloc havia estat l'ermita de Sta. Magdalena era i és molt arrelada i l'existència d'un escut municipal encastat en la paret d'aquest edifici semblava corroborar encara més aquest fet.

2. La visita d'inspecció que es va realitzar a l'immoble existent. La seva estructura s'acostava més a la d'una petita masia la qual havia sofert una ampliació en un moment incert; malgrat que l'existència d'un escut municipal a la seva paret externa resultava difícil d'explicar.

3. Es va donar l'autorització al constructor per enderrocar l'edifici protegint l'escut esmentat i, tot mantenint el seu primer dictamen, es va realitzar un estudi bibliogràfic i geològic per tal de refermar aquests arguments.

4. De la bibliografia coneguda, destaca la monografia realitzada per Josep Piñas i Mercadé l'any 1951. L'autor situa l'ermita en un altre lloc inconcret dins aquesta mateixa zona. Estem segurs que es tracta d'un altre indret perquè esmenta que l'indret estava ocupat, en aquells moments per un altre edifici relativament modern i, per tant, des d'un principi assenyalava que no existeix cap resta visible de l'ermita.

5. L'ermita estava construïda amb volta, un element constructiu inexistent en l'edifici que esmenta la periodista el qual estava compostat per un entramat de cabirons.

6. A mitjans del segle XIX el cloquer de l'ermita ja havia caigut a terra i només Puigjaner recordava haver-la vist en molt mal estat i abandonada.

7. L'historiador local Daniel Ventura i Solé en el seu treball sobre la Batalla de Valls insereix un plànol francès d'època amb els moviments de les tropes dins la batalla. El plànol presenta una sèrie de situacions topogràfiques del terme de Valls i, entre altres, hi apareix situada l'ermita de Santa Magdalena en un lloc diferent i més llunyà de l'Hort de les Ànimes.

8. Aprofitant l'inici dels moviments de terra al jardí que envoltava la casa, l'Hort de les Ànimes i que, segons la tradició i les cròniques periodístiques, s'havia fet servir de cementiri d'empesats; la Comissió d'Arqueologia del Museu de Valls va realitzar una sèrie de visites inspeccionant els talls que les màquines anaven deixant. El resultat d'aquestes va ser totalment estèril. El terreny està format per un estrat vegetal superior ple d'arrels d'avellaners, un estrat intermedi de graves grogues i un d'inferior d'argiles de diferents colors (verdoses, marronoses i vermelloses) que formen bosses importants. Es tracta de l'estructura típica d'una plana al·luvial o d'inundació quaternària en estat verge. Al final del jardí van aparèixer uns murs amb algun fragment de ceràmica vidriada que vam poder identificar com a restes de petites cases que havien estat

adossades a una fàbrica de curtits. Tot plegat va ser enderrocat cap als anys seixanta.

Així, doncs, en cap moment es van poder confirmar i documentar la notícia que els diaris locals i provincials van anar publicant entorn a la destrucció de l'ermita de Santa Magdalena. Les notícies documentals de la seva existència en aquesta partida són del tot certes, però no van encaixar ni amb la resta constructiva ni amb el seguiment arqueològic que es va realitzar.

Pensem, per tant, que l'article que comentem té un cert to sensacionalista i les afirmacions que conté s'han de recollir amb reserves.

199. MARTÍ BAIGET, J.: "Què volem a Valls: una vil·la romana o asfalt?", a *Diari de Tarragona*, núm. 5192, Tarragona, 20 d'octubre de 2001. 56 pàg.

Loc. pàg.: 7

Loc. document: HCT

Treball de síntesi i reflexió aprofitant la troballa de la vil·la romana del Vilar. Esmenta les obligacions dels constructors i les intencions polítiques locals que han hipotecat un terreny de gran riquesa

arqueològica i de difícil integració dins de projectes urbanístics que passen per damunt de consideracions històriques i culturals.

Es tracta d'un article d'opinió i també de denúncia per la passivitat i desídia que provoca el tema de la conservació del nostre patrimoni cultural, el qual va lligat, inevitablement, amb l'alt cost econòmic que comporta aquesta inversió, que a la fi sempre queda frenada o retardada.

200. PIÑAS I MERCADÉ, Josep: "L'ermita de Santa Magdalena", a la revista *Cultura*, núm. 463, Valls, maig 1987, 41 pàg.

Loc. pàg.: 16-20

Loc. document: BPV

Estudi de l'ermita de Santa Magdalena presentat per Josep Piñas als Jocs Florals de 1951.

El treball està realitzat amb dignitat. Els plantejaments combinen la recerca documental amb un senzill però acurat treball de camp que permet a l'autor situar el probable emplaçament de l'ermita.

Fins avui en dia, pensem que es tracta de la millor anàlisi realitzada entorn a aquest tema encara molt poc estudiat.